

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a Mgr. Ing. Veroniky Juříčkové v právní věci žalobce: **L. M.**, zastoupen Mgr. Ing. Martinem Kopeckým, advokátem se sídlem Plynářská 671, Kolín, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2020, č. j. 45 Az 25/2018 – 30,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2020, č. j. 45 Az 25/2018 – 30, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 1. 11. 2018, č. j. OAM-433/ZA-ZA11-K02-2018, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalobci **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává.**
- IV. Odměna a náhrada hotových výdajů advokáta Mgr. Ing. Martina Kopeckého **se určují** částkou 12 342 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 (třiceti) dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] Ze správního spisu vyplynulo, že žalobce podal dne 18. 5. 2018 v pořadí třetí žádost o udělení mezinárodní ochrany. K té dne 24. 5. 2018 sdělil, že naposledy žil ve městě Chust v Zakarpatské oblasti Ukrajiny, je ženatý (jeho manželka je také žadatelkou o mezinárodní ochranu) a má nezletilou dceru (taktéž žadatelku o mezinárodní ochranu). Do České republiky vycestoval v září 2012 na turistické vízum, od té doby zde žije. V České republice má matku, se kterou společně s manželkou a dcerou sdílí domácnost; otec žalobce dne 9. 3. 2018 zemřel. Zdravotní stav matky je špatný, po smrti žalobcova otce je na tom psychicky špatně, nicméně je schopna se o sebe postarat a chodí do práce. Žalobce by svou matku chtěl finančně podporovat.

[2] Žalobce dále uvedl, že měl v České republice povolený pobyt do 18. 5. 2018, do té doby měl vycestovat. Již dvakrát neúspěšně žádal o mezinárodní ochranu, pobýval zde na víza, neúspěšně se snažil získat trvalý pobyt. Žalobce v České republice legálně pracoval jako zedník či dělník na lince, chodil také na brigády. Obává se návratu do vlasti, protože měl v roce 2012 problémy s lidmi, kteří mu tehdy vyřizovali (falešné) vízum a chtěli po něm peníze, zbili ho; vše uváděl již v předchozím řízení. Jedná se o tři muže, otcem jednoho z nich je starosta města Chust, ptali se na něho naposledy minulý rok žalobcova kamaráda. Žalobce se třikrát v období let 2008 – 2009 na Ukrajině pokusil obrátit o pomoc na policii, dokonce podal stížnost na prokuraturu, ale řekli mu, že pokud nemá peníze, nedá se s tím nic dělat. Ani v současnosti by nemělo cenu obracet se na policii, obecně nemá cenu vytvářet si na Ukrajině zázemí. V zemi původu žalobce nemá žádné příbuzné ani majetek. Ví, že v místě jeho posledního bydliště se neválčí, je tam dobrá bezpečnostní situace.

[3] Rozhodnutím žalovaného ze dne 1. 11. 2018, č. j. OAM-433/ZA-ZA11-K02-2018, nebyla žalobci udělena mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a ani § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[4] Žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí zdůraznil, že žalobce uváděl stejné důvody podání žádosti jako v předcházejícím řízení s výjimkou úmrtí otce a z toho plynoucích důsledků pro jeho matku; odkázal proto též na odůvodnění rozhodnutí ze dne 15. 5. 2013, č. j. OAM-273/ZA-ZA06-K01-2012. K přetrvávajícím obavám žalobce z jednání soukromých osob v Chustu žalovaný uvedl, že se tímto tvrzením žalobce snažil posílit svůj azylový příběh. Z výpovědi žalobce totiž vyplynulo, že se na něj soukromé osoby ptaly naposledy minulý rok, osoby nevěděly, kde se žalobce nachází, a od roku 2012 s žalobcem nepřišly do kontaktu. Podle žalovaného uvedené vypovídá o nízké intenzitě až nezájmu těchto osob o žalobce, žalovaný tudíž neshledal žádné indicie o odůvodněnosti strachu žalobce z pronásledování v budoucnosti, a nelze proto hovořit o obavě z pronásledování ve smyslu zákona o azylu. K absenci zázemí na Ukrajině žalovaný podotkl, že to je azylově irelevantní, žalovaný však u žalobce neshledal žádný důvod, který by mu bránil integrovat se na ukrajinský pracovní trh. Ani smrt otce žalobce a snaha žalobce pečovat o pozůstalou matku není azylově relevantní; nad rámec odůvodnění žalovaný uvedl, že by zde matka žalobce nezůstala sama, neboť má mnoho přátel a známých. Žalovaný poukázal na to, že byť žalobce uvedl, že zdravotní stav jeho matky je špatný, své tvrzení konkrétně nijak neupřesnil ani nedoložil, naopak manželka žalobce ohodnotila její zdraví jako dobré. Žalovaný tak má za to, že žalobce měl v úmyslu vzbudit dojem o potřebě jeho péče a podpory matky, ačkoli ve skutečnosti není nezbytná. Ani zhoršená bezpečnostní situace na Ukrajině podle žalovaného není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, neboť Zakarpatská oblast Ukrajiny je pod kontrolou ukrajinské ústřední vlády a bezpečnostní situace tam je stabilní. Žalovaný pokládá žádost žalobce za zcela účelovou, jelikož ji podal společně s manželkou a dcerou v poslední den, kdy měli povinnost vycestovat z České republiky. Nemožnost zajistit si jiným způsobem dočasné legální setrvání na území České republiky pak žalovaný vyhodnotil jako pravý důvod podání žádosti; k tomu však toto řízení neslouží.

pokračování

[5] Proti rozhodnutí žalovaného brojil žalobce žalobou podanou ke Krajskému soudu v Praze (dále jen „krajský soud“), který ji shora uvedeným rozsudkem zamítl, neboť neshledal žádný azylově relevantní důvod.

[6] Pokud jde o posouzení žádosti žalobce z hlediska doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu, konkrétně námitky, že vycestováním žalobce by bylo nepřiměřeně zasaženo do jeho práva na soukromý a rodinný život zakotvený v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), uvedl krajský soud, že Nejvyšší správní soud se předestřenou otázkou možného porušení čl. 8 Úmluvy v případě vycestování žadatele o mezinárodní ochranu zabýval opakovaně, její zodpovězení nicméně doznalo v jeho judikatuře změn, jak správně poukázal žalobce s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013 – 35 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). V tomto rozsudku totiž Nejvyšší správní soud upozornil zejména na svůj předcházející rozsudek ze dne 25. 1. 2013, č. j. 5 Azs 7/2012 - 28, publ. pod č. 2836/2013 Sb. NSS, jímž mělo dojít k dalšímu rozšíření toho, co je možno chápat jako možné porušení čl. 8 Úmluvy odůvodňující udělení doplňkové ochrany, přičemž Nejvyšší správní soud uzavřel, že ve věci žadatelky, která žila v České republice s manželem a dítětem, bude na žalovaném, aby se v novém rozhodnutí vypořádal s otázkou, zda její tvrzení ohledně délky pobytu v České republice, integrace do české společnosti, manželství a podnikání nepředstavují skutečnosti relevantní pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu. Krajský soud na základě této judikatury konstatoval, že překonaný pohled žalovaného, zaujatý v žalobou napadeném rozhodnutí, ohledně irelevantnosti rodinného života žalobce v České republice je nutno odmítnout. Bylo na žalovaném, aby se vazbami žalobce v České republice zabýval. Tak však žalovaný, navzdory uvedenému nesprávnému právnímu názoru, podle krajského soudu učinil.

[7] V žalobou napadeném rozhodnutí totiž žalovaný dospěl k závěru, že neudělení jakékoli formy mezinárodní ochrany žalobci není v rozporu s mezinárodními závazky České republiky v oblasti ochrany rodiny a práva na soukromý a rodinný život, byť v ČR žije matka žalobce, která má české občanství a je v předdůchodovém věku. Žalovaný shrnul, že matka žalobce není na žalobci finančně závislá, žije ve vlastním bytě, pracuje a její zdravotní stav není komplikovaný, je v péči o sebe soběstačná. Případné odloučení nebude pro matku žalobce znamenat nepřekonatelnou životní situaci, budou se moci navštěvovat. Od smrti otce žalobce uplynulo více než 6 měsíců, nadto matka žalobce je dle slov manželky žalobce obklopena kamarády a známými. Ačkoli žalobce pobýval v České republice již od roku 2012, nepodařilo se mu legalizovat si pobyt, musel tak počítat s možností nuceného vycestování a mohl se na ně připravit. Využití institutu mezinárodní ochrany není primárně určeno k legalizaci pobytu.

[8] Při posuzování důvodů znemožňujících vycestování žadatele hraje podle krajského soudu roli jeho skutkový příběh co do existence takových rodinných či osobních vazeb, že by již nutnost pouhého vycestování z území České republiky mohla být považována za nepřiměřený zásah do jeho života. Žalobce však v průběhu správního řízení konkrétně neuvedl, jak by jeho případné vycestování zasáhlo do *jeho* soukromého a rodinného života, tyto skutečnosti netvrdil ani v žalobě. Namísto toho líčil, jak by bylo zasaženo do života *jeho matky*. Žalovaný proto věnoval svou pozornost právě tomuto posouzení, přičemž

proti těmto závěrům žalovaného žalobce ničeho nenamítal, nezpochybňoval zejména, že je jeho matka finančně a v péči o sebe zcela nezávislá ani závěr o jejím zdravotním stavu. Žalovaný přihlédl též k délce pobytu žalobce na území České republiky, jakož i k jeho přání zde zůstat.

[9] Krajský soud nepřisvědčil ani námitce, podle níž žalobci hrozí vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Ze zpráv shromážděných žalovaným i z veřejně dostupných informací je nepochybné, že se Ukrajina ve stavu „totálního konfliktu“ nenachází; k ozbrojeným střetům vyznačujícím se značným rizikem pro civilní obyvatelstvo dochází pouze na menší části území Ukrajiny (Doněcká a Luhanská oblast). Žalobce přitom pochází a jeho poslední bydliště se nacházelo v Zakarpatské oblasti, kde konflikt vůbec neprobíhá, což potvrdil dokonce sám žalobce i jeho manželka. Žalobce v průběhu řízení neuvedl žádné důvody, pro které by žalovaný měl s ohledem na bezpečnostní situaci v jeho zemi původu udělit žalobci doplňkovou ochranu.

[10] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, v níž odkazuje na důvody dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), uvádí však též důvody dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

[11] Stěžovatel má za to, že kasační stížnost je přijatelná, neboť ze strany krajského soudu došlo k porušení mezinárodních závazků, jimiž je Česká republika vázána. Konkrétně se krajský soud nedostatečně zabýval právem stěžovatele na respektování rodinného a soukromého života, jak je stanoveno Úmluvou. Navíc, a také v souvislosti s výše uvedeným právem, se krajský soud nikterak nevypořádal s faktem, že stěžovatel je otcem nezletilé dcery, o kterou se svojí manželkou na území České republiky společně pečují a která je plně integrována do české společnosti, a nikterak s ohledem na tuto skutečnost neposuzoval důvody znemožňujících vycestování stěžovatele. V daném případě tedy došlo také k porušení Úmluvy o právech dítěte (publ. pod č. 104/1991 Sb.).

[12] Předně stěžovatel uvádí, že jak krajský soud, tak i žalovaný ve svých rozhodnutích chybně posoudili žádost stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany jako opakovanou žádost. Stěžovatel podával novou žádost o udělení mezinárodní ochrany opřenou o nové skutečnosti, jejíž podání vyplývalo z nově nastalé situace. V důsledku toho pak žalovaný ani krajský soud nehodnotili faktickou situaci týkající se ovdovění stěžovatelovy matky ani stupeň integrace jeho nezletilé dcery K. M., jenž se od poslední žádosti stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany logicky prohloubil.

[13] Stěžovatel zdůrazňuje, že i přesto, že pojem rodinného života Úmluva přímo nedefinuje, je tento pojem zpravidla vykládán extenzivně, vždy však s důrazem na fungující rodinný život (ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013 - 35), přičemž již pouhá nutnost vycestování by mohla představovat nepřiměřený zásah do rodinné či osobní vazby ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 - 71. Stěžovatel opakuje, že považuje za nezbytné, aby při posuzování jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany byl brán důrazný zřetel i na skutečnost, že v České republice společně se svojí manželkou pečují o nezletilou dceru, která je toho času plně integrována do českého prostředí; hlavním

pokračování

jazykem pro ni je český jazyk, ukrajinsky nehovoří vůbec, pouze rozumí mluvené řeči; její přesun na Ukrajinu by tak znamenal nezbytnost osvojit si další jazyk jako mateřský a naučit se čtení a psaní v novém písmu, což by značně zkomplikovalo její počáteční integraci do ukrajinské společnosti a její vývoj by tak byl silně negativně ovlivněn a zpomalen. Další okolností, která se od prvního řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany změnila, je ovdovění matky žalobce a s tím spojená užší vazba matky žalobce s jeho rodinou. Žalobce má o svou matku obavu a má zájem se o ni postarat a být jí v této těžké životní situaci nablízku a nápomocen.

[14] Stěžovatel dále namítá, že i přes určité pozitivní kroky a mírný vzestup ekonomiky Ukrajiny není možné tamní situaci označit za trvale stabilní a bezpečnou, a proto i nadále pro stěžovatele a jeho rodinu existuje v případě návratu do země původ nebezpečí vážné újmy. Krajský soud měl tuto otázku prověřit v souladu se zásadou plné jurisdikce i nad rámec žalobních námitek stěžovatele.

[15] Žalovaný i krajský soud navíc podle stěžovatele ve svých rozhodnutích bagatelizují jeho tvrzení o hrozbě vážné újmy ze strany soukromých osob, které se vůči rodině stěžovatele již dopustily jednání naplňujícího znaky trestného činu. Stěžovatel se domnívá, že vyhodnocení nebezpečí vážné újmy nemůže být toliko předmětem správního uvážení žalovaného (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013 - 35).

[16] S ohledem na uvedené stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu i rozhodnutí žalovaného zrušil.

[17] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že pokládá všechny námitky stěžovatele za nedůvodné. Má též za to, že k těmto uplatňovaným námitkám se již plně vyjádřil ve vyjádření k žalobě a současně se k nim vyjádřil také krajský soud ve svém rozsudku, na jehož závěry žalovaný odkázal. Žalovaný má po provedeném řízení jednoznačně za prokázané, že stěžovatel neuvedl žádné skutečnosti, které by vedly správní orgán k závěru o naplnění důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v některé z jejích forem. Na základě uvedeného žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl jako nepřijatelnou, příp. aby ji jako nedůvodnou zamítl.

[18] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je zastoupen advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů.

[19] Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: (1)

kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[20] Stěžovatel v posuzovaném případě namítá zásadní pochybení krajského soudu a žalovaného zejména ve vztahu k nedostatečnému zhodnocení možných důvodů pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu, tedy otázky, zda by vycestování stěžovatele nebylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR, které by mohlo mít dopad do jeho hmotně právního postavení a které navíc nelze z hlediska posouzení přijatelnosti kasační stížnosti *prima facie* vyloučit. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná.

[21] Nejvyšší správní soud přistoupil k přezkoumání napadeného rozsudku krajského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[22] Soud předesílá, že obdobnou situaci posuzoval v rozsudku ze dne 18. 6. 2021, č. j. 5 Azs 162/2020 - 47. V něm soud posuzoval kasační stížnost, kterou podaly manželka a dcera stěžovatele, přičemž kasační stížnost shledal důvodnou. Závěry uvedeného rozsudku lze aplikovat i na nyní posuzovanou věc.

[23] Nejvyšší správní soud připomíná, že, jak již ve své judikatuře mnohokrát konstatoval (viz např. usnesení ze dne 8. 11. 2018, č. j. 5 Azs 201/2017 - 37), důvod pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu zavedla ČR nad rámec a v rozporu s právní úpravou Evropské unie, která je vtělena do čl. 15 směrnice 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“), jemuž v zásadě odpovídají pouze důvody udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. a) až c) zákona o azylu (srov. rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. 12. 2014, *M'Bodj*, C-542/13, ECLI:EU:C:2014:2452), nicméně k tomuto rozporu se směrnicí nemohou žalovaný ani soudy přihlížet v neprospěch žadatele o udělení mezinárodní ochrany a musí tedy naopak tuto zákonnou úpravu dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu aplikovat.

[24] Jak již konstatoval krajský soud, Nejvyšší správní soud se otázkou možného porušení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a tedy případného udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu žadateli o mezinárodní ochranu opakovaně zabýval. V rozsudku ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 - 71, uvedl, že je třeba „rozlišovat důvody, pro něž by v rozporu s mezinárodními závazky ČR bylo samotné vycestování cizince [§ 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu a § 179 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky] (...), od důvodů, pro něž by v rozporu s mezinárodními závazky bylo až případné vyhoštění tohoto cizince.“. Jak dále Nejvyšší správní

pokračování

soud uvedl, „obvykle právě jen dlouhodobý zákaz pobytu na území ČR může v některých případech dosáhnout intenzity nepřiměřeného zásahu do soukromého a rodinného života, který si cizinec za dobu svého pobytu na území ČR vytvořil. (...) Při posuzování důvodů znemožňujících vycestování cizince by byl výjimkou z výše uvedených závěrů pouze případ, kdy by si stěžovatel vytvořil na území ČR takové rodinné či případně osobní vazby, že by nepřiměřeným zásahem do tohoto rodinného či soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR.“ Nejvyšší správní soud se v citovaném rozsudku dále vyjádřil v tom smyslu, že čl. 8 Úmluvy neukládá státu všeobecný závazek respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu, respektive napomáhat rozvíjení vztahů mezi nimi (srov. též např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 2. 2012, č. j. 2 Azs 38/2011 – 47). Při stanovení rozsahu povinností státu je však v každém případě nutné zvážit okolnosti konkrétní věci a posoudit, zda se nejedná o případ, kdy by nepřiměřeným zásahem do rodinného či soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR.

[25] Krajský soud v této souvislosti důvodně připomněl též navazující rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2013, č. j. 5 Azs 7/2012 - 28, a ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013 - 35. Již z prvně uvedeného rozsudku totiž vyplynulo, že při posuzování otázky, zda by již vycestování žadatelky o mezinárodní ochranu v uvedené věci, která rovněž žila v ČR společně se svým nezletilým dítětem a manželem, bylo nepřiměřeným zásahem do jejího rodinného a soukromého života, a zda tedy jsou dány důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu, se zpravidla nelze spokojit s pouhým konstatováním, že žadatelka i její rodinní příslušníci mají občanství země původu, a mohou tam tedy společně odcestovat a existenci rodiny tím zachovat. Žalovaný je v takovém případě povinen se zabývat nejen případnými právními, ale i faktickými překážkami takového kroku, mezi něž by mohl patřit např. nedostatek finančních prostředků žadatelky a jejích rodinných příslušníků spojený s absencí sociálních a rodinných vazeb v zemi původu. Není-li přestěhování rodiny do země původu právně či fakticky možné, je žalovaný dále povinen se zabývat i tím, zda má žadatelka možnost získat jiné oprávnění k pobytu na území ČR, než je mezinárodní ochrana, a zda by neudělení doplňkové ochrany dle uvedeného ustanovení nevedlo k takovému odloučení žadatelky od jejího nezletilého dítěte, které by bylo třeba považovat za nepřiměřený zásah do jejího rodinného života.

[26] V daném ohledu neshledal Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelným, neboť krajský soud v rámci uplatněných žalobních bodů posuzoval, do jaké míry se uvedenými hledisky zabýval žalovaný, a přestože korigoval jeho právní závěry, shledal jeho úvahy ohledně souladu vycestování stěžovatele s mezinárodními závazky ČR dostačujícími, přičemž tento svůj názor krajský soud přezkoumatelně odůvodnil. Na straně druhé však musí Nejvyšší správní soud konstatovat, že se s tímto názorem krajského soudu, jak byl výše rekapitulován, neztotožnil.

[27] Na rozdíl od krajského soudu totiž Nejvyšší správní soud shledal úvahy žalovaného k dané otázce zcela nedostatečnými. Žalovaný v části svého rozhodnutí, v níž posuzoval možné důvody udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 zákona o azylu konstatoval, že stěžovatel neprokázal, že by neudělením jakékoliv formy mezinárodní ochrany podle zákona o azylu porušila Česká republika své mezinárodní závazky z oblasti

ochrany rodiny a práva na rodinný život. V další části odůvodnění se žalovaný věnoval výlučně vztahu stěžovatele a jeho matky, která je českou občankou. Obdobně žalovaný postupoval ve svém rozhodnutí ze dne 1. 11. 2018, č. j. OAM-428/ZA-ZA11-K02-2018, jímž neudělil mezinárodní ochranu O. M., manželce stěžovatele ani nezl. K. M., dceři stěžovatele (žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl krajský soud rozsudkem ze dne 30. 4. 2020, č. j. 45 Az 24/2018 – 31; Nejvyšší správní soud shora citovaným rozsudkem č. j. 5 Azs 162/2020 – 47, rozsudek krajského soudu, jakož i rozhodnutí žalovaného, zrušil).

[28] Nejvyšší správní soud má za to, že se žalovaný při svém rozhodování nevypořádal řádně se skutečnostmi, jež v daném případě vyšly najevo, a dostatečně nezkoumal všechny okolnosti, jež mohou být pro jeho rozhodnutí významné.

[29] Stěžovatel v azylovém řízení opřel svou žádost o udělení mezinárodní ochrany o konkrétní tvrzení, že v České republice má rodinné vazby, neboť zde žije jeho matka, která má české státní občanství a s nímž stěžovatel společně se svou manželkou a dcerou sdílí společnou domácnost; zdůraznil zhoršený psychický stav matky po smrti stěžovatelova otce a snahu stěžovatele matce pomoci. Žalovaný své rozhodnutí založil na tvrzení stěžovatele a jeho manželky, podle nichž je matka stěžovatele schopna se o sebe postarat, chodí do práce a nepodstupuje žádnou léčbu. Společný život mohou stěžovatelova rodina a jeho matka realizovat prostřednictvím návštěv. Žalovaný tak dospěl k závěru, že vycestování stěžovatele nepředstavuje natolik intenzivní zásah do jeho práv chráněných článkem 8 Úmluvy, který by bylo možné kvalifikovat jako důvod pro udělení doplňkové ochrany.

[30] Uvedené posouzení věci však považuje Nejvyšší správní soud za zjednodušující a neúplné. Ekonomickou soběstačnost matky stěžovatele nelze považovat za zcela rozhodující, tím méně za jediné kritérium pro posouzení otázky, zda by vycestováním stěžovatele mohlo dojít k nepřiměřenému zásahu do jeho práva na rodinný život, který by byl důvodem k udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Je třeba zohlednit právě skutečnost, že stěžovatel žije v jedné domácnosti s matkou, manželkou a nezletilou dcerou, nar. dne 30. 7. 2008, a existenci společných vazeb. Žalovaný nevzal v potaz ani časové hledisko, ani aspekt trvalosti soužití; ten se totiž nemusí zakládat jen na tom, že dotyční lidé spolu již dlouho žili v minulosti, nýbrž lze ji dovodit i z úmyslu těchto lidí do budoucna (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2015, č. j. 5 Azs 162/2015 – 29). Lze rovněž odkázat na doktrínu, jež „domácnost“ chápe jako „*společenství fyzických osob (právnícké osoby jsou z pojmu domácnost vyloučeny), které musí splňovat dva znaky: a) faktické trvalé soužití dvou nebo více fyzických osob a současně b) spotřební charakter takového společenství. Jím je stav, kdy každá z osob trvale spolu žijících přispívá podle svých možností na úhradu společných potřeb. Společnými potřebami rozumíme potřeby vymezené rámcem domácnosti, tedy rámcem obvyklých potřeb, společných osobám tvořícím toto společenství. Nejčastěji půjde o úhradu základních životních potřeb (strava, bydlení atd.), navíc sem však mohou patřit i zbytné potřeby, které účastníci společenství spojili ke společné úhradě. Pojem domácnost je tedy definován prostřednictvím společenství fyzických osob, existence společného bydlení, ačkoli se předpokládá, není nezbytným pojmovým znakem domácnosti.*“ (Fiala, J., Hurdík, J., Korecká, V.: Občanský zákoník - komentář. Část I. Hlava IX. Vymezení některých pojmů. Domácnost. § 115. ASPI). Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že žalovaný zcela vynechal posouzení vůle stěžovatele, resp. společné

pokračování

vůle stěžovatele a jeho matky k trvalému žití ve společné domácnosti, tedy zda zde jsou objektivně zjištělné okolnosti svědčící o úmyslu vést společnou domácnost trvale, a nikoliv pouze na přechodnou dobu. Dále, co se týče společného uhrazování nákladů na své potřeby, žalovaný neuvedl, že by konkrétně splnění této podmínky stěžovatel nedoložil; žalovaný toliko poukázal na skutečnost, že matka stěžovatele chodí do práce a pomoc stěžovatele nepotřebuje. Konečně, žalovaný rovněž nijak nezohlednil, že je stěžovatel otcem nezletilé dcery, která vyrůstala v České republice, má zde vytvořeny vazby a má zcela jistě nějaký vztah k babičce, s níž sdílí společnou domácnost; přerušením tohoto soužití a jeho nahrazením návštěvami by zcela jistě bylo zasaženo do rodinného života stěžovatele.

[31] Nejvyšší správní soud má za to, že žalovaný nedostál své povinnosti dostatečně zjišťovat skutkový stav věci, neboť se tvrzením o sdílení společné domácnosti vůbec nezabýval a neprovedl ani výslech matky stěžovatele. Za takové situace se nelze spokojit s pouhým konstatováním, že stěžovatel a jeho matka se mohou navštěvovat. K tomu lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 Azs 7/2012 - 28, ze dne 25. 1. 2013, podle něhož „[s]právní orgán je v takovém případě povinen se zabývat nejen případnými právními, ale i faktickými překážkami takového kroku, mezi něž by mohl patřit např. nedostatek finančních prostředků žadatel[e] a je[ho] rodinných příslušníků spojený s absencí sociálních a rodinných vazeb v zemi původu. Není-li přestěhování rodiny do země původu právně či fakticky možné, je správní orgán dále povinen se zabývat i tím, zda má žadatel možnost získat jiné oprávnění k pobytu na území ČR, než je mezinárodní ochrana, [...]“.

[32] Ani obecné konstatování žalovaného, že si stěžovatel mohl a může legalitu svého dalšího pobytu na území ČR zajistit prostřednictvím příslušných ustanovení zákona o pobytu cizinců, nemůže bez dalšího obstát. Není vůbec zřejmé, zda skutečně má stěžovatel možnost získat nějakou formu pobytového oprávnění na území ČR dle zákona o pobytu cizinců, a žalovaný, ač by mu v tomto ohledu řada okolností měla být známa i z úřední činnosti, se touto otázkou pro účely možných důvodů pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu vůbec nezabýval. Ze správního spisu pouze vyplývá, že se stěžovatel opakovaně snažil získat v ČR povolení k trvalému pobytu, ale jeho žádost byla vždy zamítnuta, a že ani jeho manželce a dceři nebyl po 27. 5. 2018 žádný druh pobytu povolen; více však o této otázce není známo.

[33] Nejvyšší správní soud uzavírá, že shledal kasační námitky důvodnými v tom ohledu, že žalovaný k otázce, zda by vycestování stěžovatele nebylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR a zda tedy stěžovateli nepřísluší doplňková ochrana dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu, nezjistil dostatečně skutkový stav a výše uvedenými hledisky se dostatečně ani přezkoumatelně nezabýval. Krajský soud měl pro tyto důvodně vytýkané vady rozhodnutí žalovaného zrušit, jestliže tak neučinil, a namísto toho žalobu zamítl, nemůže ani jeho rozhodnutí v této části obstát.

[34] Ostatní kasační námitky stěžovatele naopak Nejvyšší správní soud důvodnými neshledal.

[35] Pokud jde o tvrzené nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, které stěžovateli má nadále hrozit ze strany soukromých osob v Chustu, odkud

rodina stěžovatele pochází, krajský soud odkázal na svůj předchozí rozsudek ze dne 29. 6. 2015, č. j. 49 Az 37/2013 - 61, jímž zamítl žalobu stěžovatele a jeho manželky a dcery proti rozhodnutím žalovaného ze dne 15. 5. 2013, č. j. OAM-273/ZA-ZA06-K01-2012 a č. j. OAM-274/ZA-ZA06-K01-2012, ve věci jejich prvních žádostí o udělení mezinárodní ochrany, přičemž své závěry k dané otázce opřel zejména o nízkou hodnověrnost výpovědi stěžovatele a jeho manželky, které vykazovaly podle krajského soudu v tomto ohledu značné rozpory. Tyto závěry stěžovatel ani v nynější kasační stížnosti konkrétně nezpochybnuje, jeho námitka, že posouzení nebezpečí vážné újmy nemůže být toliko předmětem správního uvážení žalovaného, se zcela míjí s podstatou věci, neboť posouzení dané otázky nebylo ani v nyní posuzovaném rozhodnutí žalovaného předmětem jeho správního uvážení.

[36] Pokud jde o důvody pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. c) zákona o azylu, žalovaný shromáždil dostatečně aktuální a adresné informace o zemi původu ohledně závěru, že ozbrojený konflikt na jihovýchodě Ukrajiny, byť jistě kolísavé intenzity, se teritoriálně ustálil na linii dotyku obou zneprátelených stran a že bezpečnostní situace v Zakarpatské oblasti na západě Ukrajiny, odkud stěžovatel pochází a která je vzdálená od míst, kde se tento konflikt odehrává, jak jen to je v rámci Ukrajiny možné, je klidná a stabilní, takže lze nepochybně konstatovat, že stěžovateli v této oblasti uvedený typ vážné újmy nehrozí.

[37] Ve výše uvedeném rozsahu tedy Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadený rozsudek krajského soudu. Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu (§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.). V dané věci by krajský soud v souladu s vysloveným závazným právním názorem neměl jinou možnost, vzhledem ke zjištěným vadám správního rozhodnutí, než zrušit rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátit k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. rozhodl tak, že sám rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude žalovaný postupovat podle závazného právního názoru vysloveného v tomto rozsudku Nejvyššího správního soudu.

[38] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Náklady řízení tvoří v tomto případě jeden celek a Nejvyšší správní soud tak rozhodl o jejich náhradě výrokem vycházejícím z § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel byl na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci úspěšný. Stěžovatel ovšem byl ve smyslu § 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v relevantním znění, osvobozen od placení soudního poplatku v řízení o žalobě i o kasační stížnosti a z obsahu spisu krajského soudu je patrné, že v řízení před krajským soudem nebyl zastoupen a nedoložil, že by mu v souvislosti s tímto řízením vznikly jakékoli jiné náklady. V řízení o kasační stížnosti byl stěžovatel zastoupen advokátem, Mgr. Ing. Martinem Kopeckým, kterého mu ustanovil Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 27. 5. 2020, č. j. 5 Azs 161/2020 – 13. Stěžovatel

pokračování

nedoložil, že by v řízení o žalobě či v řízení o kasační stížnosti vynaložil jakékoli náklady, proto mu Nejvyšší správní soud jejich náhradu nepřiznal.

[39] Podle § 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s. hradí zástupci stěžovatele, který byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Ustanovený advokát, Mgr. Ing. Martin Kopecký, učinil tři úkony právní služby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b), c) a d) advokátního tarifu (příprava a převzetí zastoupení, další porada s klientem přesahující jednu hodinu, doplnění kasační stížnosti). Za tyto úkony náleží zástupci stěžovatele mimosmluvní odměna ve výši 3 x 3100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d), ve spojení s § 7 bodem 5, advokátního tarifu], která se zvyšuje o 3 x 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, celkem tedy 10 200 Kč. Jelikož zástupce stěžovatele doložil, že je plátcem DPH, tato částka se dále zvyšuje o DPH 21 %, celkem tedy přísluší zástupci stěžovatele částka 12 342 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné

V Brně dne 13. července 2021

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu